

44877 - Fezâil konusunda rivâyet edilen zayıf hadisler konusunda tavrımız nasıl olmalıdır?

Soru

İslâm âlimlerinin, senedi zayıf, fakat metni fazîletli bir amele veya bir duâya teşvik eden hadis konusundaki tavrı nasıldır?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

İslâm âlimleri, fezâil babından sayılan amellerde zayıf hadisle amel edilip-edilmemesi konusunda görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Bazı âlimler, zayıf hadisle amel etmenin, birtakım şartlara bağlı olarak câiz olduğu görüşüne varmışlardır. Başka âlimler ise, zayıf hadisle amel etmenin câiz olmadığı görüşüne varmışlardır.

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- zayıf hadisle amel etmenin şartlarını şu şekilde özetlemiştir:

1. Hadisin çok zayıf olmaması gerekir. Bu sebeple yalancıların veya yalancı olmakla itham edilen kimselerin veyahut da yanlış ve hatası açık olan kimselerden birisinin tek başına rivâyet ettiği hadisle amel edilemez.
2. Zayıf hadisin, amel edilen hadisin aslında bulunmalıdır.
3. Zayıf hadisle amel eden kimsenin, hadisin sâbit olduğuna inanmaması, aksine bu konuda ihtiyatlı olması gerekir.

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

Zayıf hadisle amel etmenin anlamı; bir ibâdet konusunda gelen zayıf hadis ile amel etmeyi müstehap görüyoruz anlamında değildir. Zirâ İslâm âlimlerinden hiçbirisi bunu söylememiştir. (Nitekim Şeyhul-İslâm İbn-i Teymiyye'nin -Allah ona rahmet etsin- sözünde bu konu ileride zikredilecektir.)

Aksine bunun anlamı; belirli bir ibâdet, müstehap olduğu sahih şer'î bir delille sâbit olur, -örneğin geceyi kıyamla/ibâdetle geçirmek gibi-,daha sonra geceyi kıyamla/ibâdetle geçirmenin fazîleti konusunda zayıf bir hadis gelirse/rivâyet edilirse, bu takdirde bu hadis zayıf ile amel etmekte bir beis yoktur, demektir. Zayıf hadisle amel etmekten kasıt ise; o ameli işleyen kimsenin zayıf hadiste geçen sevaba ulaşmayı ümit etmekle birlikte insanları bu ibâdete teşvik etmek için o hadisi rivâyet etmesidir. Çünkü bu durumda zayıf hadis ile amel etmekle dînen herhangi bir sakıncalı durum sözkonusu olmaz.

Örneğin dînde herhangi bir delille sâbit olmayan bir ibâdetin müstehap olduğunu söylemek, dînen sakıncalı bir durumdur. Zayıf hadis ile amel eden kimse, eğer sevap kazanmışsa, bu kendisi içindir, yok kazanmamışsa kendisine hiçbir zararı olmaz.

Şeyhul-İslâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Şeriatta, sahih ve hasen olmayan zayıf hadislere itimat edilmesi/dayanılması (delil gösterilmesi) câiz değildir. Fakat Ahmed b. Hanbel ve başka âlimler, yalan olduğu bilinmedikçe ve sâbit olmadıkça fezâil babından sayılan amellerde zayıf hadisin rivâyet edilmesini câiz görmüşlerdir.

Bunun sebebi ise şudur: Bir amel, şer'î bir delille meşrû olduğu bilinirse ve bu konu hakkında yalan olduğu bilinmeyen bir hadis rivâyet edilmişse, sevâbın hak olması câizdir. İmamlardan hiçbirisi; "zayıf hadis ile bir şey vâcip veya müstehap olur", diye bir şey söylememişlerdir. Böyle diyen kimse, mutlaka icmâ'ya aykırı hareket etmiştir...

Yalan olduğu bilinmedikçe terhîb ve terğîb (teşvik edici ve korkutucu) konularda zayıf hadisi

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Munecid

rivâyet etmek câizdir. Fakat bu zayıf hadisin, Allah Teâlâ'nın teşvik ettiği veya korkuttuğu bir konuda bilinen delilden başka bir delil olması gerekir." (Mecmû'u Fetâvâ İbn-i Teymiyye; c: 1, s: 250).

Ebu Bekr İbn-i'l-Arabî, ister fezâil, isterse diğer konularda olsun, zayıf hadis ile amel etmenin kesinlikle câiz olmadığını söylemiştir. (Bu konuda Suyûtî'nin; "Tedrîbu'r-Râvî; c: 1, s: 252 adlı kitabına bakınız.

Büyük hadis âlimi Elbânî de -Allah ona rahmet etsin- bu görüşü tercih etmiştir. (Sahîhu't-Terğîb ve't-Terhîb Mukaddimesi; c: 1, s: 47-67).

Fezâil babından sayılan ameller konusunda Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak gelen ve sâbit olan hadisler, zayıf hadise ihtiyaç duyulmayacak kadar pek çoktur.

Bu sebeple müslümanın, sahih hadisi, zayıf hadisten ayırt edecek bilgiyi elde etmeye çalışması ve sadece sahih hadis ile yetinmesi gerekir.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.